

๑ ก.ค. ๒๕๓๖

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความแตกต่างด้านบริโภคเนื้อสัตว์
ของผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับที่รักษาหายกับผู้ป่วยที่กลับเป็นซ้ำของจังหวัดอุดรธานี

A STUDY OF FACTOR INFLUENCING THE EATING
HABIT BETWEEN THE CURED AND THE REINFECTED
OPISTHORCHIASIS PATIENTS IN UDORNTHANI PROVINCE

อภิสิทธิ์ หนานการ

จาก

“*พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ ส.ม.มหิดล*”

เอกวิศิษฐ์ คนยัง

๑

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิทยาการระบาด

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. ๒๕๓๖

32471

Copyright by Mahidol University

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความแตกต่าง
ด้านบริโภคนิสัยของผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับที่รักษาหายกับผู้ป่วย
ที่กลับเป็นซ้ำ จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัย เอกวิศิษฐ์ คนยัง

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาการระบาด)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
สมชาย สุพันธุ์วิเศษ, พ.บ., ส.ม., M.P.H. & T.M.
อมรรัตน์ โพธิ์พรรค, วท.บ., วท.ม. (ชีวสถิติ),
Ph.D. (Epidemiology)
วชิระ สิงหะคเชนทร์, ศศ.บ. (สถิติ), น.บ.,
สค.ม. (ประชากรศาสตร์)

วันที่สำเร็จการศึกษา 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2537

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบข้อแตกต่างของปัจจัยในการเกิดพฤติกรรมบริโภคปลาดิบในกลุ่มผู้ป่วยที่เป็นซ้ำกับกลุ่มผู้ป่วยที่หายจากโรคพยาธิใบไม้ตับ ในอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 336 คน ที่เป็นผู้ป่วยที่กลับเป็นซ้ำ และผู้ป่วยที่หายจากโรคพยาธิใบไม้ตับ จำนวนเท่ากัน กลุ่มละ 168 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ SPSS/PC+ โดยใช้สถิติที่เหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยที่หายจากโรคพยาธิใบไม้ตับมีความแตกต่างในลักษณะที่ดีกว่าผู้ป่วยที่กลับเป็นซ้ำพฤติกรรมในการเข้ารับบริการสาธารณสุข เช่น ความเชื่อในเรื่องประสิทธิภาพยาพาราซิควอนเทล, ความสนใจต่อการเข้ารับบริการตรวจจุงจาะด้วยตนเอง, การเรียนรู้การทำบัตร ตรวจจุงจาะที่ถูกต้อง, ความสนใจต่อการเข้ารับฟังความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับในบุคคลอื่น และการเลิกพฤติกรรมบริโภคปลาดิบหลังมีประสบการณ์, ปัจจัยเรื่องการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เช่น การมีความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ ก่อนบริโภคปลาดิบ, การเลิกมีพฤติกรรมบริโภคปลาดิบภายหลังได้รับการรักษาด้วยยา และได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข, ความคิดกลัวต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ ภายหลังการรับรู้สื่อต่าง ๆ, การที่มีบุคคลที่ไม่บริโภคปลาดิบในครอบครัว สำหรับปัจจัยที่ไม่มี ความแตกต่างกันทั้งสองกลุ่มคือ ความรู้เรื่องโรคพยาธิ

ใบไม้ดับ, ความเชื่อด้านสุขภาพ, การเป็นตัวอย่างของบุคคลที่ไม่บริโภคปลาดิบในครอบครัว, ความสนใจเผยแพร่ความรู้เรื่องโรคมะเร็งตับต่อครอบครัวและเพื่อนบ้าน, การมีพฤติกรรมด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการติดต่อของโรคมะเร็งตับ เช่น การกำจัดเศษปลาดิบ, การมีส้วมราดน้ำ, การมีพฤติกรรมถ่ายอุจจาระลงในแหล่งน้ำ

จากผลวิจัยดังกล่าว จะนำไปใช้แก้ปัญหาในการกำหนดแนวทางวางแผนในเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภคปลาดิบในจังหวัดอุดรธานีให้ตรงประเด็นมากขึ้น โดยการปรับปรุงรูปแบบการให้สุขศึกษา, วิถีปฏิบัติในการควบคุมโรคให้สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ ทำให้สามารถลดผู้ป่วยที่กลับเป็นซ้ำลงได้ อันนำไปสู่การประหยัคทรัพยากรในด้านการรักษาเช่น งบประมาณ และป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Thesis Title **A study of Factor Influencing the Eating
Habit between the Cured and the Reinfected
Opisthorchiasis Patients in Udonthani
Province**

Name **Eagvisit Konyoung**

Degree **Master of Science (Epidemiology)**

Thesis Supervisory Committee

- Somchai Supanvanich, M.D.,M.P.H.,M.P.H. & T.M.**
- Amornrath Podhipak, B.Sc.(Marine Science)**
M.S.(Bios.),Ph.D.(Epid.)
- Vajira Singhakajen, B.A.(Stat), LL.B.,**
M.A.(Demog.)

Date of Graduation **10 May B.E. 2537 (1994)**

Abstract

The purpose of this study was to compare factors influencing the eating habit between the cured and the reinfected opisthorchiasis patients in Udonthani Province. Samples consisted of cured and reinfected Opisthorchiasis patients 168 each. Data collection was done through interview using structured questionnaire. SPSS/PC+ program was used in data analysis by some selected appropriate statistics.

The results showed that the cured group had higher of persons with proper behavior than the reinfected group with regard to the utilization of health services (i.e. the belief in effectiveness of praziquantel, their interest in seeking more knowledge on liver-fluke infection). They also had higher percentage of persons with the following behaviors: the experiences to the disease occurring in the family, the termination of eating raw fish after having seen other

people died from the disease, as well as the higher percentages of persons who comply with the health officer's recommendations (such as having knowledge on liver-fluke disease, the habit of eating raw fish, the termination of the habit of eating raw fish after completely cured, the perception of threat of the disease and having some family members who do not eat raw fish).

The factors which were not significantly different between the two groups were the knowledge about the disease, beliefs in health aspects, the role of being the example of person who eat only cooked food in the family, the role in disseminating the knowledge on the disease to family members and neighbours, the behaviors that promote the existence of the agent in their environment such as disposal of raw fish waste, the use of sanitary latrine and the disposal of human waste into natural water resources.

From the results of this study, the health officer can develop more appropriate tactical strategy in changing the behavior of villagers. This can be done by improving the models in health education, the methods for disease control which correspond to the local situation, so that the percentages of reinfected persons will be reduced.